

معارفی از قرآن

«مبحث امامت و ولایت»

به نسبت ترجمه شیعه

آیت الله محمد تقی وحیدی کلپایگانی

سرشناسه	: وحیدی گلپایگانی، محمدنقی، ۱۳۱۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: معارفی از قرآن «مبحث امامت و ولایت» به ضمیمه تاریخ شیعه/ محمدنقی وحیدی گلپایگانی.
مشخصات نشر	: تهران : سرزمین باران، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۴۰۰ ص.
فروست	: معارفی از قرآن؛ ۲.
شابک	: 978-600-5667-16-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: چاپ قبلی: انصاریان، ۱۳۸۱.
یادداشت	: کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع	: امامت -- جنبه‌های قرآنی
موضوع	: Imamate -- Qur'anic teaching
موضوع	: ولایت -- جنبه‌های قرآنی
موضوع	: Sainthood -- Qur'anic teaching*
موضوع	: امامت -- احادیث
موضوع	: Imamate -- Hadiths
موضوع	: ولایت -- احادیث
موضوع	: Sainthood -- Hadiths*
موضوع	: شیعه -- تاریخ
موضوع	: Shi'ah -- History
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ : ۷۳۰ : ۱۰۴ BP
رده بندی دیویی	: ۲۹۱/۱۵۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۲۸۱۳۰۱

معارفی از قرآن (مبحث امامت و ولایت) (۲)

نویسنده : آیت الله وحیدی گلپایگانی

ناشر : انتشارات سرزمین باران ۱۶ - ۳۳۹۹۸۰۱۳

نوبت چاپ : اول

تاریخ انتشار : تابستان ۱۳۹۶

تیراژ : ۱۰۰۰ جلد

شابک : 978-600-5667-16-5

تلفن مرکز پخش : ۳۳۷۰۲۲۱۱

فهرست مطالب

۱۳	پیش‌گفتار
۱۳	امامت شالوده اسلام است
۱۷	بحث امامت از کی آغاز شد؟

فصل اول: کلیاتی درباره بحث امامت

۱۲۰ ۲

۳۱	عامل تفرقه
۳۷	آیه ولایت
۴۲	واژه ولّی و اقسام ولاء
۴۳	ولاء منفی
۴۴	فلسفه ولای منفی
۴۵	ولای اثباتی و اقسام آن
۴۷	ولای اثباتی خاص
۵۰	شافعی و محبّت او به اهل بیت علیهم السلام
۵۲	ولاء به معنی رهبری و زعامت
۵۷	نبوّت و امامت دو منصب الهی
۶۱	زمین از نماینده الهی خالی نمی ماند
۶۴	امامت همزمان با نبوّت بوده است
۶۹	آیات قرآن نیز بیانگر این حقیقت است
۷۷	امام چه کسی است؟

۷۸	برتری امامت بر نبوت
۸۰	ابراهیم به چه مسائلی امتحان شد؟
۸۹	دومین آزمایش ابراهیم
۹۰	سومین آزمایش ابراهیم
۹۳	قرآن و ولایت تکوینی
۹۶	ولایت تکوینی خاص
۹۶	پایه گذار سلک وهابیت
۱۰۱	ولایت تکوین انبیاء
۱۰۳	حضرت مسیح و سلطه غیبی او
۱۰۵	اعتقاد اشاعر
۱۰۸	خدا نسبت افعال را غیر خود داده است
۱۱۱	«علم کتاب» چیست؟
۱۱۵	وصی پیامبر اسلام (ص) در عالم بودن وی به همه علم کتاب

فصل دوم: بسی درباره علم غیب

۱۷۴ - ۱۲۱

۱۲۳	قرآن و علوم غیبیه
۱۲۸	خطاب امام صادق علیه السلام به ابوبصیر و سدید
۱۳۳	جمع بندی آیات
۱۳۸	روایات و علوم غیبیه انبیا و ائمه علیهم السلام
۱۴۱	نکاتی که در این روایت است
۱۴۷	چگونگی وحی به امام معصوم علیهم السلام
۱۵۱	امیرالمؤمنین علی علیه السلام و اخبار غیبیه
۱۶۵	اخبار غیبی ائمه علیهم السلام
۱۶۵	علی علیه السلام
۱۶۶	امام حسن علیه السلام
۱۶۷	امام حسین علیه السلام

۱۶۸	 امام سجاد علیه السلام
۱۶۸	 امام محمد باقر علیه السلام
۱۶۹	 امام جعفر صادق علیه السلام
۱۷۱	 امام موسی الکاظم علیه السلام
۱۷۲	 امام علی بن موسی الرضا علیه السلام
۱۷۳	 امام جواد علیه السلام
۱۷۳	 امام هادی علیه السلام
۱۷۴	 امام حسن عسکری علیه السلام
۱۷۴	 امام عصر علیه السلام

فصل دوم: بحثی در باره معجزه

۱۷۵ - ۲۴۲

۱۷۷	 معجزه چیست؟
۱۸۲	 معجزه کار کیست؟
۱۸۶	 دانشمندان و معجزه
۱۸۹	 قرآن و معجزات انبیا
۱۹۲	 عصای موسی و عاقبت دردناک فرعونیان
۱۹۵	 حضرت عیسی علیه السلام و معجزات او
۱۹۸	 حضرت صالح و معجزه بزرگ او
۱۹۹	 پیراهن یوسف
۲۰۰	 چه کسی باید پیراهن یوسف را نزد یعقوب ببرد؟
۲۰۱	 شق القمر
۲۰۳	 تفاوت معجزات انبیا با یکدیگر
۲۰۷	 معجزاتی از ائمه معصومین علیهم السلام
۲۰۷	 معصوم اول: امیر مؤمنان علی علیه السلام
۲۰۹	 معصوم دوم: حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام
۲۱۰	 معصوم سوم: حضرت امام حسین علیه السلام

۲۱۲	معصوم چهارم: حضرت امام زین العابدین علیه السلام
۲۱۳	معصوم پنجم: امام محمد باقر علیه السلام
۲۱۴	معصوم ششم: امام صادق علیه السلام
۲۱۶	معصوم هفتم: امام موسی الکاظم علیه السلام
۲۱۹	معصوم هشتم: امام علی بن موسی الرضا علیه السلام
۲۲۲	معصوم نهم: حضرت امام جواد علیه السلام
۲۲۴	معصوم دهم: حضرت امام هادی علیه السلام
۲۲۵	معصوم یازدهم: حضرت امام حسن عسکری علیه السلام
۲۲۷	معصوم دوازدهم: حضرت امام مهدی (عج)
۲۳۵	نمونه‌هایی از شهادت
۲۳۷	قضیه‌ای از بزرگواران
۲۳۸	دستی آمد و مرا گرفت
۲۳۹	شفا گرفتن از حضرت سید الشهداء علیه السلام

فصل چهارم: بیعتی در باره عصمت

۲۷۰ - ۲۴۵

۲۴۷	معنای عصمت و دلیل عقلی آن
۲۴۸	چرا امام باید معصوم باشد؟
۲۴۹	قرآن و عصمت ائمه علیهم السلام
۲۵۴	سخنی از نویسنده تفسیر المنار
۲۵۵	استدلال هشام بن حکم بر عصمت
۲۵۶	روایات اهل سنت در اثبات عصمت
۲۵۹	آیه تطهیر در عصمت ائمه علیهم السلام

فصل پنجم: ولایت فقیه

۳۰۶ - ۲۷۱

۲۷۳	ولایت فقیه، شعاعی از ولایت معصومین علیهم السلام
-----	---

۲۷۷	اصول سه گانه حکومت‌های دموکراسی
۲۷۸	ضرورت وجود رهبر و حاکم در جامعه
۲۸۰	ولایت فقیه و روایات اسلامی
۲۸۵	ولایت فقیه و حکم عقل
۲۹۱	ولایت فقیه از دیدگاه فقهای بزرگ
۲۹۶	شرایط و صفات حاکم
۲۹۸	علمای عامه و ارباب رهبری
۲۹۸	(۱) اقتدار سیاسی
۲۹۹	(۲) آگاهی به احکام الهی
۳۰۰	(۳) قرشی بودن
۳۰۰	(۴) صالح و نیکوکار باش
۳۰۱	(۵) عدالت
۳۰۱	(۶) دارای پیشینه نیک و درخشان باستان
۳۰۲	نامه حضرت علی (ع) به معاویه
۳۰۳	(۷) خودسازی
۳۰۳	(۸) ساده‌زیستی
۳۰۵	(۹) مهر و محبت نسبت به مردم

فصل ششم: تاریخ شیعه

۳۰۷-۳۹۲

۳۰۹	تاریخ شیعه
۳۱۸	جمع‌بندی احادیث
۳۱۸	نظر مخالفین در پیدایش شیعه
۳۲۳	تشیع و نوید جهانی شدن
۳۳۲	مذاهب و اعتقاد به منجی جهانی
۳۳۳	پروفسور کرین و اعتقاد به امام منتظر
۳۳۶	حکومت مهدی و حیات مجدد جهان

- ۳۴۳ ظهور حضرت مهدی و تجدید اسلام
 ۳۴۶ ظهور امام و رشد عقلی مردم
 ۳۴۷ حکومت حضرت مهدی و عدالت اجتماعی
 ۳۴۹ ایرانیان و تشیع
 ۳۵۱ توجه و عشق ائمه علیهم السلام به شیعیان
 ۳۵۲ داستانی زیبا و شنیدنی
 ۳۵۵ ورود امام رضا علیه السلام به ایران، یک سند گویاست
 ۳۵۷ محبت یافتن تشیع در ایران
 ۳۵۹ شیعه در عراق
 ۳۶۷ شیعه در حجاز
 ۳۷۱ شیعه در یمن
 ۳۷۲ مردم یمن و محبت شیعیان
 ۳۷۹ شیعه در سوریه
 ۳۸۴ شیعه در لبنان
 ۳۸۵ علمای برجسته جبل عامل
 ۳۸۷ شیعه در مصر
 ۳۹۱ شیعه در هند
 ۳۹۴ نقش واعظ عبدالله در هند
 ۳۹۵ عادل شاهیه و تشیع
 ۳۹۷ عمر بابرکت آسف الدوله
 ۳۹۸ شهرهای شیعه‌نشین
 ۳۹۹ فرق شیعه در هند
 ۴۰۰ شغل‌ها و حرفه‌های شیعیان در هند

پیش‌گفتار

بسم الله الرحمن الرحيم

امامت شالودهٔ اسلام است

اسلام، دینی است که نه تنها به جنبه‌های مادی و مادی؛ بلکه به تمام شؤون زندگی بشر توجه نموده است.

بینش جهانی و همه‌جانبه بودن قوانین اسلام، از شاخصه‌های برجسته و روشن آن است.

اسلام، یک نظام کاملی است که در تمام شؤون زندگی فردی، و خانوادگی و اجتماعی، و روابط بین‌المللی دستورهای جامعی صادر کرده است.

برای زندگی فردی، تشکیل خانواده و روابط خانوادگی، رابطه زن و شوهر، رابطه پدر و مادر با فرزندان، و روابط فرزندان با پدران و مادران، و روابط اجتماعی نظرها و دستورها دارد.

اسلام، امر به معروف و نهی از منکر را بر مسلمانان فرض و واجب

نموده، تا جامعه از آلودگی‌ها و مفساد اخلاقی در امان باشد و محیط زندگی اجتماعی یک محیط کاملاً سالم و پاکیزه باشد.

و برای برقراری عدالت اجتماعی و حفظ حقوق فرد و جامعه، قوانین قضایی و جزایی وضع کرده؛ و برای ریشه کن کردن فقر و تعادل ثروت؛ مقررات اقتصادی (از جمله زکات) دارد.

از جمله مسائل مهم و اساسی اسلام، مسأله حکومت و رهبری و اداره شؤون امت اسلامی است.

مسأله «رهبری» و «رهبری» به طور کلی، و امامت به معنی جانشینی پیامبر اسلام - صلی الله علیه و آله و سلم - به طور خاص، از مهمترین مباحث عقیدتی و تفسیری و روایی در تاریخ اسلام است، و تاکنون درباره مسأله‌ای به این اندازه سخن گفته شده است.

درباره این بخش از متون اسلامی کتاب‌های زیادی نوشته شده، و برای آنها که می‌خواهند مطالعه دقیق و تحقیقی داشته باشند مورد بحث قرار گرفته است؛ هر چند در میان آنها بحث‌های غرض‌مندی، تفرقه‌انگیز و تعصب‌آمیز نیز فراوان به چشم می‌خورد. و به گفته بعضی از محققان:

مسأله امامت تنها مسأله دیروز ما نیست، مسأله امروز جهان اسلام و مسأله رهبری امت است که عامل بقا و استمرار نبوت، و مسأله سرنوشت اسلام می‌باشد.^۱

اگر چه دیدگاه‌ها در مسأله امامت مختلف می‌باشد، ولی شیعه و پیروان مکتب اهل بیت - علیهم السلام - آن را از اصول دین شمرده است؛ چرا که

۱. مطهری، مرتضی، امامت و رهبری، صفحه ۱۳.

«امامت» نزد آنان یک منصب الهی است که باید از سوی خدا تعیین شود، و یکی از شرایط اصلی آن معصوم بودن است که هیچ کس جز خدا از آن آگاه نیست، و اعتقاد به امامان، همانند اعتقاد به پیامبر - صلی الله علیه و آله و سلم - که پایه گذار شریعت است، لازم می‌باشد.

در حدیثی از امام علی بن موسی الرضا - علیه السلام - درباره امامت می‌خوانیم:

إِنَّ الْإِمَامَةَ زِمَامُ الدِّينِ، وَنِظَامُ الْمُسْلِمِينَ، وَصَلَاحُ الدُّنْيَا، وَعِزُّ الْمُسْلِمِينَ، إِنَّ الْإِمَامَةَ أَسُّ الْإِسْلَامِ الثَّامِي، وَفَرْعُهُ السَّامِي، بِالْإِمَامِ تَمَامُ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ، الصَّيَّامِ وَالْحَجِّ وَالْجِهَادِ، وَتَوْفِيرُ الْفَقْرِ وَالصَّدَقَاتِ وَإِمَاضَةُ الْحُرِّ وَالْحَكَمُ، وَمَنْعُ الثُّغُورِ وَالْأَطْرَافِ، الْإِمَامُ يَحُلُّ حَلَالَ اللَّهِ وَيَحْرُمُ حَرَامَ اللَّهِ، وَيُقِيمُ حُدُودَ اللَّهِ، وَيَذُبُّ عَنِ دِينِ اللَّهِ، وَيَدْعُو إِلَى سَبِيلِ رَبِّهِ بِالْحُسْنِ، الْمَوْعِظَةُ الْحَسَنَةُ وَالْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ:

امامت زمام دین است و رشتۀ کار، سلمانان و اصلاح و آبادانی دنیا و سرافرازی مؤمنان. امامت ریشۀ بارندۀ اسلام و شاخه برافراشته آن است. با امام، نماز و زکات و حج و جهاد کامل می‌شود؛ و اموال بیت المال و اتفاق به نیازمندان فراوان می‌گردد، و اجرای حدود و احکام، و حفظ مرزها و جوانب کشور اسلام به وسیله امام انجام می‌گیرد. امام، حلال خدا را حلال، و حرام خدا را حرام می‌شمرد؛ و حدود الهی را برپا می‌دارد؛ و از دین خدا دفاع می‌کند؛ و به سوی راه پروردگارش به وسیله دانش و اندرز نیکو و دلیل رسا و محکم دعوت می‌کند.^۱

۱. محمد بن یعقوب کلینی، کافی، جلد ۱ صفحه ۲۰۰ حدیث ۱.

تمام بخش‌های حکومت نیاز به افرادی کارآمد و عادل و با کفایت دارد، که در رأس آنها رهبری معصوم و آسمانی و امامی است که از سوی خدا تعیین شده باشد؛ تا عامل بقا و استمرار نبوت و حافظ قرآن و سنت دنیوی بوده باشد.

بنابر این، اسلام دین فردی نیست که دین مردم را از دنیای‌شان جدا بداند؛ بلکه دین و دنیا را به هم آمیخته و رهبری و ادارهٔ امور ملت را در متن دین‌شان قرار داده است.

و اگر بنا باشد اسلام تا پایان عمر دنیا حکومت کند، که قطعاً چنین است، باید همواره رهبری الهی و معصوم داشته باشد، که از سوی خدا تعیین گردد؛ چرا که او باید همچو پیغمبر - صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ - معصوم از گناه و خطا، و دارای علم فوق‌العاده، باشد، تا بتواند رهبری معنوی و مادی امت را بر عهده گیرد. اساس اسلام را حفظ کند، و مشکلات احکام را تبیین نماید و دقایق قرآن را شرح دهد و اسلام را تداوم بخشد.

امیر مؤمنان علی - علیه‌السلام - می‌فرماید:

مَكَانُ الْقِيَمِ بِالْأَمْرِ مَكَانُ النِّظَامِ مِنَ الْخَرْزِ يَجْمَعُهُ وَيَضُمُّهُ، فَإِنْ انْقَطَعَ
النِّظَامُ مِنَ الْخَرْزِ تَفَرَّقَ وَ ذَهَبَ ثُمَّ لَمْ يَجْعَلْ يَجْعَلْ أَفِيرُهُ أَبَدًا؛

زماندار و ولی امر به منزله رشته‌ای است که مهره‌ها را گردآورده، آنها را به هم پیوند می‌دهد. اگر رشته از هم بگسلد مهره‌ها از یکدیگر جدا شده پراکنده گردند و دیگر هیچ‌گاه همه آنها سرجمع نشوند (همچنین اگر امام در میان مردم نباشد، شیرازهٔ جامعه از هم می‌پاشد).^۱

۱. —، نهج البلاغه، خطبهٔ ۱۴۶.

بدون شک، رسول خدا - صَلَّی اللّٰه عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم - در دوران رسالت، رهبری و زعامت مردم را در تمام شؤون زندگی مادی و معنوی، و امور اجتماعی و سیاسی و حکومت برعهده داشت. قرآن در شأن و منزلت آن حضرت می فرماید:

﴿النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ﴾^۱

پیامبر نسبت به مؤمنان از خودشان سزاوارتر است.

* * *

بحث امامت از کی آغاز شد؟

پس از پیامبر اسلام - صَلَّی اللّٰه عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم - بر سر جانشینی آن حضرت گفت و گو درگرفت، گروهی - شیعه - بودند: پیامبر برای خود جانشینی تعیین نکرد و این امر را به عهده امت گذاشت، تا از میان خود رهبری برگزینند، و به عنوان نماینده مردم بر مردم حکومت کند. طرفداران این طرز فکر را «اهل سنت» می نامند.

گروه دیگری معتقد بودند: امام و جانشین پیامبر - صَلَّی اللّٰه عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم - باید از سوی خدا تعیین گردد. و او همان فضایل و امتیازهای پیامبر - صَلَّی اللّٰه عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم - را، جز مقام نبوت، داراست. این گروه را «شیعه» می نامند.

در بین فرق اسلامی، شیعه و پیروان مکتب اهل بیت، «امامت» را اساس و شالوده اسلام بر می شمرد.

۱. سورة احزاب (۳۳)، آیه ۷.